

Csak olvasótermi használatra!

PC
5153

Sellye

Sellye régi és újabb református temploma

IRTA:

DR. VITÉZ MARTON JÓZSEF

SZIVES MEGEMLEKEZÉSÜL

TÖRÖKSZENTMIKLÓS, 1940. ÉVI AUGUSZTUS HÓ 18.

Készült a könyvnyomtatás ötszázadik évében, Kongorácz János
könyvnyomdájában, Törökszentmiklóson. — Telefonszám: 21.

„November 7-én figyeljenek kedves Bátyám — írja Békássy József 1875-ben testvérének — ha ágyúdőrgést hallanak a távolból. Mondják meg azoknak is, kik nem tudnák, hogy honnét jő a hang: hogy ez nem lehet más, mint Somogy megyébe a sellyei templomdombon! s a mozszerázásba affectáló kis curátor tette a kanóztot az ágyú serpenyőhöz és nem a Hertzegovinai felkelők pattantyúsa. A sellyei templom oly csinos, hogy többek állítása szerint Baranya, Somogy és Tolna megyébe csak az egy Tolna-Ürögi hozzá hasonló ékességű. Hadd ágyúzzon hát a sellyei Kis Curátor!”

S a templomépitő sellyei gyülekezet valójában boldogan örvendezhetett és ünnepelhetett szép, és nagy áldozatkészséggel megépült temploma felszentelése alkalmával.

I. A régi templom.

Erről az 1875-ben felszentelt s a templomdombról messze ellátászó, háromtornyú, boltíves szép templom építéséről nem lehet anélkül írni, hogy az első sellyei templomról, ha csak vázlatosan is, meg ne emlékeznénk. Már csak azért is szükséges, mert ebbe, a ma is meglévő templomba bele van építve a régi templom falainak egy része és a régi torony is.

Az a régi templom, mely nagy idöket ért. Az a régi templom, mely a sellyei református egyház legrégebb feljegyzése szerint már a drávamenti reformáció kezdetén megépült s az első kötemploma volt annak a vidéknek. Soha római katolikusok nem bírták, azonban annál nagyobb veszedelem fenyegette a téglából és kőből készült templom fentmaradását a töröktől.

„A török¹ — írja Farkas Pál tolnai rektor, ki Sztárai Mihály mellett rektorkodott 1556 körül — éjjel és nappal áskálódik papjaink és iskoláink ellen, mert azt tartják, hogy ezek okai, hogy a magyar nem akar törökké lenni. Nincs oly pap, kit a török meg ne veretett volna, kivéve egymagamat. A veretés általán minden nap foly; a legkisebb okért a hibásnak a talpát úgy elverik, hogy a bőr is lemegy róla. Mikor a törökre nézve egy-egy harc szerencsétlenül üt ki, egész bosszúját mindjárt a predikátorokon tölti ki, mert — úgy mondják — ők okai minden szerencsetlenségnek, átkokat

¹ Földvári: Adalékok I. K. 30 l. (Közölve Idea Christianorum sub Tyrannide Turcica. Oppenheim 1616.)

bocsátva ő ellenük Istenhez. Így váddal háromszor fogták el püspök uramat is s kötözve vitték a vesztőhelyre, hogy lenyakazzák, de az Isten csodálatos módon megoltalmazá mindannyiszor.

Éppen így a templomok is útjában voltak a törököknek. Még javításra is engedélyt kellett kérni s ezt az engedélyt jó pénzért lehetett csak megvásárolni. A leromlott templomot semmivel nagyobbra újjáépíteni nem lehetett, tornyot hozzá építeni még kevésbé. Templom váltság fejében rendes évi díjat szedtek. Nagykőrös jegyzőkönyvében található feljegyzés, mely arról szól, hogy „az egész Törökországban (török alatti országrész) levő minden templomokra s ez miénkire is tavaly esztendőben felvetetett pénz, 30 tallért nálunk létében fizettünk a budai Olaj bégnek².“ Egész sorát lebontották a templomoknak. Szigetvár építésére elhordták, bár kétszer is megváltották, a botykai templomot, elhordták a ma már nem létező baskii, gilicei, kútfői, gerentfai, széplaki stb. templomokat.

A sellyei templomot is csak úgy tudták megmenteni a lerombolástól s a Szigetvárra szállítástól, hogy a sellyeiek 80 ezüst talléron megváltották a budai basától.

A török már kiállította a környező faluk lakosait Sellyétől Szigetvárig, hogy kézről-kézre adva szállítsák el a templomfalakat Szigetvár vára megerősítésére, amikor, az utolsó órákban, megérkeztek a sellyei atyafiak a budai basa engedélyével.

Ezután mintegy másfél évszázadig semmi feljegyzést sem találhatunk a régi templomra vonatkozólag.

Földvári Sámuel, aki 1757-től kezdve rendszeresen vezeti az egyházi feljegyzéseket, állítja, hogy az ő korában meglevő templom nem más, mint amaz ősi templom s ebbe a templomba járnak messze vidékről, 25—30 km.-ről is a református hívek. Így az e korban meglevő templomot kell az első XVI. évszázadból való templomnak tartanunk.

Ez a templom 8 öl hosszú és 7 1/2 öl széles, deszka mennyezetű, toronynélküli egy ablakos meglehetősen sötét templom volt, földbe vert, s a karzaton gerendába ácsolt, tölgyfagerendákból és faragott deszkákból készült padokkal. Tetőzete zsindey s kelet nyugati irányban terült el a mostani templom első részének helyén.

Földvári lelkészsége idején igen megromlott állapotban volt s 1771-ben ezért voltak kénytelenek a sellyeiek a „Tekintetes és Nemes Vármegyéhez“ kérvényt írni eképen: „Aminthogy az oratoriumunknak pallása igen megh romladozott, melynek Reparatiojának megh engedésében ő Fölsége a Tekintetes Nemes Vármegyét méltóztatott Authorizálni, alázatossan könyörgünk azért, mind

² Földvári: Adalékok. I. k. 31—32 l.

a pallásnak meg csinálását mind pedig azon matériákkal mikkel most vagyon földve Oratoriumunk, annak földését meg engedni, úgy Feő Bíró Uramat tekintésére ki küldeni méltóztassék, mely ebbéli kegyességéért a Tekintetes Nemes Vármegyének Istenünket imádni nem szűnünk. Maradván a Tekintetes Nemes Vármegyének alázatos fei hajtott szolgálai Söllei Lakosok.“

A kopott engedéllyel élve 1772-ben elkezdték a templom javítását. Falait újra vakolták, mennyezetét újra deszkázták. Festővel kifestették a mennyezetet. „Mely alkalommal tett szent igyekezetét: a Templom mennyezetje közepe tájára tett incriptióvá foglalta a gyülekezet: Hoc pietatis opus Regina, Deus, Populusque concessit, jussit, fecit amore Dei „1779.

Ennek a felírásnak külön mondanivalója van számunkra. A regina, a királynő concessiója, engedélye az első. Annak meg kellett lenni, mert anélkül az isteni parancs is hatálytalan volt az akkori református templomépítésnél.

Tornya ekkor még mindig nem volt a templomnak. 1795 május 13-án tették le „legalsó fundamentumát“ az épülő toronynak. Ez azonban nem ment valami simán, „mert a gyülekezet három részre oszolván a napkeleti részen lakók túl, azok pedig, akik napnyugot felől laknak, innét, a városiak pedig az utsza felől délre akarták; ezen annyira megzándorodtak, hogy már nem is lett volna jó vége, sorsot vetettünk tehát és úgy esett a sorszerént, hogy a templom déli oldalába legyen a torony.“

Ez bizony nem a legszerencsésebb megoldás volt, mert így a torony nem a templom valamelyik végéhez került, hanem az oldalához. A templom kelet nyugati irányban terült el s a torony a templom déli oldalfalához épült hozzá.

A nagy vitatkozással járt toronyépítés befejezte után lassan belülről is átalakul, megújul a régi templom.

Pápai Benjámín lelkipásztorsága idején 1813-ban készül az új katedra, majd a „predikátori szék“. Ugyanezen év júniusában pedig „az eddig volt igen képtelen hosszú padokból álló székek“ helyett is újakra alkudtak meg.

„Ekkor a régi formáját a karnak, a megújultakhoz képest illetlennek állítván, igen méltán, a hallgatók előtt — annak oldalának lepusztítását és újra tsináltatását is s faragatlan oszlopoknak fenyő deszkával való beborítását; belőlről pedig, mind a talpaknak, mind fekvő gerendáknak a fal tövéből való kihányását — mind pedig az oszlopoknak kiszédését és azok helyett csak egyegy rövid gerendának a falba ugyanazonhelyeken leendő jól betsinálását rendeltük.“ Ezeket az asztalos „a már készen lévő katedrához képest marmorizálta és ki is föstötte“. Ugyanakkor a karba való feljárást is áthelyezték és pedig aként, hogy a karból lejövk ne a torony alatti, hanem a nyugati ajtón menjenek ki.

A padok elhelyezésénél azonban már egy kis vita támadt. „Valamint mindenbe — írja Pápai Benjámín — úgy ebbe is a magok akaratján jártak a sellyeiek és arra rá nem mehettem minden igyekezetemmel, hogy a két kar egymással szemben legyen; székek rendbe, mint más jól rendelt helyeken, de ilyen össze-viszsa jobban tetszett, amint most van“. A két karzat olyan formában készült el, mint az ma is látható Drávaiványiban, ahol egy L alakú karzat van s a templom másik végében nincs kórus.

A nyugati ajtóhoz készült el a cinterem, melyet ugyan már Rákóczi Illyés bíró kezdett el tetéztetni, míg fala nem volt s abba is hagyta, míg végre az 1819-ben Sass Máté bíróságában elkészült.

Ugyanezen évben, Pápai Benjámín lelkészsége idejében került sor a templomtető újabb javítására, zsindelezésére. A szerencsétlenül elhelyezett torony miatt volt erre szükség. A templomtetőről a toronyfalra folyt a víz s állandóan rongálta a tornyot. A gyülekezetnek és lelkészségnek nem volt meg az elintézés tekintetében az egyező véleménye s mint Pápai írja: „Hírem nélkül alkudtak az átsal a templom teteje déli oldalának megsindeleztetésére, de mi várhatott volna még, minthogy a sindelek azon jók voltak, de ezt azért akarták újra sindeleztetni, hogy a víz a templom tetejéről a toronra ne folyjon, mert a maga hasznáért az áts tsak hogy a 100 forintot meg kapja, azt fogadta, hogy úgy tsinálja, hogy semmi baja nem lesz; most pedig már látszik, hogy meg tsalódtak, mert a rendes sindelezést se jól tette, és felényi szeget se vert fel, mint amennyit elsikkasztott, azonban a kívánt viz elhárításon sem segített.“

Ő kérte, hogy másként intézzék, de nem hallgattak rá. Tervei szerint a zsindelezést le kellett volna engedni egészen az oldalfal végéig s fogadni ~~tal~~ egy kőművest, „aki a templom kőfalát a toronyhoz ragassza s az egész templomnak frontját tsinálja. Ezen kőrakástól nyujtózzanak a nagyobb szalú fákra apróbbak s mind feljebb-feljebb amint a kőrakás menne fel a torony felé s ekkor sindeleztessék azután le; így mind a vizet kivetí két sarokra, mind a toronynak kívánt diszt és formát ad, — ami híjjával lévén, nints semmi tetszeti. — De rám nem állottak, jóllehet kárát vallották és amódon hagyták azt, amit most ugyanazon költséggel megtehettek volna. Ez pedig annál könnyebben megeshetett volna, mivel a gerendán kívül, melyre a szalufák fekszenek, még több mint két, suknyi üres kőrakás vastagság van, melyre az említett falat fel lehetne emelni anélkül, hogy a tetőt tartó gerenda vagy az originális tető meg háboríttatnék. Ezt végre annyival inkább kellett volna így tsinálni, mivel jövendőre is tsak ugyan meg kell a templom tetejét fordítani, s a toronytól mérni a hosszát, mivel széle és hossza közt most nints tsak egy ölnyi különbség is.“

Ezután majdnem két évtizedig semmi jelentősebb változtatás, építés nem ment végbe a templomon.

1837-ben Bogárdi Mészöly Sándor lelkipásztorsága idején Nagy József bírósága és Bentze Pál gondviselése alatt Szentandrás hava 20-án új pad készül a lelkész felesége számára, mivel „azon első szék, mely addig a rendes lelkipásztorné és a rektorné számokra volt ki mutatva, a Sellén lakó özvegy papnék familiájával bé töltvén, olly szorossá lett, hogy vagy egyik, vagy másik nem ment a temploba, tsak hogy hely maradjon, tehát az ő meg nem sértések kedvéért is eggy újj zárt szék készítettet, különösen a rendes lelki pástorné számára az első szék eleibe állittatván.“

Mennyivel egyszerűbb lett volna, ha az aki nem fért be a padba, más székbe ült volna s nem maradt volna el a templomból.

Ugyanebben az esztendőben tették fel az első órát a toronyba.

Mivel pedig a templomkifestésre akkor is megvolt egyesekben a hajlandóság 1841-ben tett feljegyzésében keserűen panaszos sorokban írja Bogárdi Mészöly Sándor: „Tudtom nélkül egy kontár kőműves mester embert, Cham ivadékát, azaz vaiszlói cigányt fogadott meg a bíró a templom ki meszelésére 90 forintokba és két akó borba, eledelt házankénti főzéssel tartván ki, míg a munka tartand; azonban titkon megegyeznek véle, hogy a tornyot is fösse ki, vásárolván 60 forntig föstéket. Beföstették a torony oldalát keletről, délről és nyugatról, tetejétől földig amugy parasztosan tökvirágokkal, rózsákkal, tulipánokkal, káka levelekkel, nagyokkal, mint a teli hold képe. Pásztori intésemre azt feleték: „A disznó hajtók is ditsérik, mondván, hogy Sopronyig nints párja toronyunknak, ha nem tetszik tiszteletes uramnak, mennyen oda, hol nints ki föstve.“

„Lássák uraim — írja később — mivel úgy szólvánn keletről van egy ablaka világitó, de azon segiteni sok. A templom körüli domb, az arra feljárás télben veszedelmes, hullanak le róla az lsten tisztelői és mégis azt lépcsőkkel ellátni sokba kerül! — a kerítés kerítetlen és mégis kedveseik sirdombját a barmok ganéjjától megőrizni szükségtelen — de bezzeg elsőnek ki tenni 60 forint ára tzifraságot nem haszontalan.“

II. Előkészületek.

Időközben, már 1834-ben, ifj. Kádas Mihály lelkipásztorsága alatt felmerült egyik presbiteri gyűlésen a templom lehető bővítésének terve, vagy új karzat, vagy más padok által. Az akkor még erősen gyarapodó gyülekezetnek, kicsi lett régi templom.

Mégis csak 11 év mulva, a templomépítő Békássy József lelkipásztorsága alatt mondja ki az első s a templomépítésre vo-

natkozó határozatot a presbiterium: „A templom bővítettessék meg Kákits felé. Ezen kívánat elérésére megbízott presbiterium, hogy a templom toldására vonatkozó tervet készíttesse el a helyszínen megjelenendő, ahhoz értő kőműves mesterrel.“

Ez a presbiteri határozat, csak határozat maradt s ismét pihen a templomépítési terv majd egy évtizedig.

1854-ről olvashatjuk az egyházi feljegyzések könyvében Békássy József újabb feljegyzését. Mennyire égett ennek a férfinak a lelke a templomépítés ügyéért s mennyire ez foglalta le minden gondolatát!

„Pro memoria! Most mikor e sorokat írom 1854 évbe, a templom meghosszabbítását tervezem, így t. i., hogy a keleti és nyugati részre két-két öllel meghosszabbítódjon és belől bolthajtásra építődjön. Nem tudom, ha valyon életembe megérem-e, hogy kérésem foganatba megy; vagy majd talán más lelkes lesz az a szerentsés az én holtom után, hogy amit én gyakorta a pusztában kiáltottam, ő foganatba vészi és megtestesíti s lesz kitoldott bolthajtásos tsinos templom s abban egy kis orgóna, amit én mindig szívből óhajtottam! mint aki ifjúságomtól fogva az orgona kísérete melletti éneklésben gyönyörködtem. Irtam e sorokat Sellyén azon óhajtással, hogy ha e szt. vallásos munkát foganatba nem tehetem, vagy el nem végezhetem, legközelebbi utódomat a Jó Isten segítse reá, hogy révbe vihesse. Most 46 éves ember vagyok, talán ha a 60-ik évet itt Sellyén megérem, óhajtott szent szándékom sikerül. Költ Sellyén október 18-án 1854. Békássy József lelkes.“

S Isten kegyelméből megérte, ha nem is hatvan, hanem hatvanhét éves korában, hogy a szive kívánsága szerint megépült, bolthajtásos, széphanjú orgonával felszerelt templomban buzgó szívvel adhatott hálát gyülekezetével együtt Istennek minden nehézségeken keresztül vezérlő segedelméért.

A nagy vállalkozás természetszerűleg nehezen juthat el a megvalósulásig.

A szűk s immár alkalmatlan templom addig is többféle javításra szorul. Míg kelet és nyugat felé megtoldva bolthajtás alá vennék, a nagyon sötét templomra, melynek csak egy ablaka volt eddig, még egy ablakot csináltatnak északi irányban. Emellett kimeszeltetik a templomot és a nyugati 1819-ben készült s ledőléssel fenyegető, eddig csak vályogfalú cintermet, téglalárákásával megerősítik.

Az előkészületek azonban nagy hűséggel megkezdődnek. Téglalégetéshez megveszik az uradalmi erdőben kitermelt fa ágait. Elhatározzák, hogy 80 öl fát előre elkészítenek, szintén a téglalégetéshez s még a gyűlés napján felkeresi G. Kisfali Ádám, a gondnok Krézer kőművest, hogy az építkezés ügyében tárgyaljon vele-

Az egymásután lefolyó években, ha lassan is, de mindig előbbre jut a templomépítés ügye. Mind erősebb a vágyakozás is a lelkekben.

A következő 1859.-ik évben, megkéri lelkészt, hogy szerkesszen egy alázatos folyamodványt „nagy méltóságú hertzeg Batytyán Fülöp ő excellenciájához“ s kérjen a templomtetőhöz fát, ha ingyen nem, legalább méltányos árért. Továbbá kérjen a megnagyobbításhoz 60 ezer téglát, melyet a „reform. község lakosai napi szolgáltatások által fogják kifizetni, vagy leszolgálni.“ A kérést valószínűleg elküldték, de hogy megkapták-e, amit kértek, arról nem találtam semmi feljegyzést sem. A herceg leánya, gr. Draskovicsné később 200 forintot adott a templomépítésre. Ez az összeg s később 200 forint egyházi segély s 500 forint állami segély volt mindössze az a támogatás, amely ezt a nagy vállalkozást segítette. Egyébként minden a sellyei református gyülekezet áldozatkészségéből és buzgóságából lett.

Megfigyelhető egyébként, hogy ekkor még kisebb méretű megnagyobbításra gondoltak. A következő években már mindig nagyobb és nagyobb templomot kívántak építeni s már nem 60, hanem 100 ezer, sőt kevéssel később 220 ezer téglát akarnak vagy az uradalmi, vagy egy bajai tégláégetővel készíttetni.

Programmjuk is határozottabbá lesz s ezért presbiterium 1860. március 3-án tartott gyűlésében elhatározza, hogy „vagy a pécsi építő mestert, vagy Siklósról Tillik János építő mestert ki kell hozatni s azzal rajzot s költségvetést kell tsináltatni mind a két esetre nézve“. (Vajjon a templom kelet-nyugati, vagy csak északi irányban nyujtassék-e meg?) Miután pedig mind a két tervezet elkészül „titkos szavazás által fog elhatároztatni, hogy a két rajz közül a többség melyiket kívánja inkább.“

Mint hogy pedig mindezekhez, különösen pedig a tervbe vett, legencsi uradalmi erdőből beszerzendő tetőfához és a tégláégetéshez már jó előre pénz is kellett, id. Pap Dávid bíró indítványára elhatározzák, hogy az 1860-ik évre minden házzal bíró helyét hitvallású lakósrá fejenként „habár csecsszopó is, aki csak életben van“ kivetnek két osztr. ért. forintot.

De nemcsak kivetés útján jut pénzhez az egyház. Közmunkát vállalnak s a megkeresett 135 forintot, minthogy sürgősen nincs rá szükségük, kiadják kamatba.

Öreg Pap Mihály harangozó házat az egyházra hagyja végrendeletileg, templomépítés céljára. A ház 1867-ben 300 forintért kelt el.

Fazekas Gábor ugyancsak végrendeletileg 400 forintot hagyott 1864-ben az egyházra, hogy az új templomban majd orgonát állítsanak.

Az építendő templom padlójának diszesnek kell lenni. Márvány köre, akkor, mikor még a terv sem készült el már 43 forintot adományoztak. Kardosné 15, Zathureczky József és Fazekas István 12—12 márványkő árát váltotta meg sok más adakozó mellett. Erre a célra később is adakoztak.

Az egyházmegyei gyűlést pedig arra kéri, hogy ha Pápa Áron eddigi tanítójukat más helyre helyeznék el, úgy a templomépítésre tekintettel egy évre segédtanítót kérnek, hogy a fizetési különbözetet is felhasználhassák.

Közben gondoskodás történik a téglaegetésről is. Megfogadják az uradalmi téglamestert Lakatos Ferencet, hogy készítsen 200,000 téglát. A téglavetésért és égetésért ezenként öt forintot ad az egyház. A gondnokot pedig felhívják, hogy a téglakivetésének elkészülte után minden pártól egy fertály öl tüzifát parancsoljon vitetni a téglakemencéhez, nehogy az égetés abba maradjon.

Ezután pár esztendei csendesség következik. Majd ismét nagy igyekezettel látnak hozzá a templomépítés ügyéhez.

1867. januárban Pikó Kisfali József gondnoksága idejében „végzésbe ment, hogy a templom megtoldása és boltoztatása ezen évben készíttessen el. E célból Friedrich építő mester urat egyházközség felkéri, hogy költségvetést és rajzot készítsen, s egy pár hét múlva mutassa be egyház előjáróinak, hogy így téglaegetésről is gondoskodjanak, ha nem lenne elegendő az, amely már össze van rakva.“

Friedrich rövid idő alatt elkészít egy ceruzarajzot s készít költségvetést is. Ez úgy látszik nem felel meg sem a gyülekezetnek, sem a vizitációnak, mert felhívják Ocsodál János szigetvári építőmestert, hogy ő is készítsen tervet.

Majdnem két év múlva foglalkozik csak újból presbiterium a templomépítési tervrajzzal és a költségvetéssel, de most már Friedrich építőmesteré mellett a szigetvári Ocsodál János által beadott költségvetéssel és „templomrajz“-zal is. Ekkor elhatározzák, hogy *az építendő templom a mostani templom helyén lesz építve* s pécsi, szigetvári, siklósi és vajszlói építőmesterek levél által megkeresendők, hogy 1869 febr. 15-én d. e. 10 órára jelenjenek meg s az eleikbe adott feltételek mellett a templom kőműves és ács munkája a legolcsóbb vállalkozónak át fog adatni.

Az építő mesterek ezen a napon megjelentek. Egyház azonban ez évről el akarta halasztani az építést, így a kőművesek kocsifuvarját kifizették 15 forint összegben, az árlejtést pedig nem tartották meg.

Bosszúságot okozott időközben buzgólkodóknak, hogy az egyház tégláját rendszeresen lopkodta valaki a dobinai téglatelepről.

Ebben az évben újra vállalt közmunkát a gyülekezet. A kápolnai bérlőnek egy tábla földet felszántottak s kaptak érte 450 forintot.

S az Országos Alapítvány előbb már említett 200 o. é. forintos adományából leszállítatják a mária-rathi fakereskedőtől a templomtetőhöz szükséges fenyőfát a sellyei „réh“-be.

Gyarapodott az orgona alap is, melyet Fazekas Gábor 400 forintos adománya teremtett meg. Ezer más terhe mellett a gyülekezet Békássy József és Fazekas István 100—100 forintos adományával együtt 249 frt. 55 kr.-t adott. (56 volt az adakozók száma.)

III. Az építkezés megkezdése és befejezése.

Az 1870-ik évben hosszú, évtizedes készülődés után megkezdődik az építés.

Ez év január 20-án tartott presbiteri gyűlésen elhatározzák, hogy a tavaszon a tervrajz szerint okvetlen hozzá kell az építkezéshez kezdeni. A templomtetőhöz szükséges fákat pedig az építőmester által kiszámított mennyiségben megrendelik. A meszet beoltják. A téglát beszállítják, mert már sok elporlódott kint Dobinában és sokat el is lopott valaki.

Ocsodál építőmestert március 27-re rendelik Sellyére s ezen a napon megkötik az egyház külső és belső előljárói és néhány értelmesebb ember jelenlétében a kőműves munkák kiadására vonatkozó szerződést.

A vállalati összeg 2900 frt. Egyház kiköti, hogy az építést meg kell kezdeni, ha a kukoricát elvetették s a templomragasztás fundamentumát vállalkozónak le kell rakni, ameddig a dobina téglából tartani fog. Napszámost kőműves mellé egyház ad. Állásfákat, kapcsokat a község adja. A régi templom tetejét csak az 1871-ik évben fogják lebontani. A szerződést aláírták: Békássy József lelkész, Pap Dávid bíró, Szalai Sámuel gondviselő, Gajdon János, Bene Péter, Bentze József, Pallag József, Vass István, Darányi József, Pap Dani József, Berta István, Nagy András, Czompó József, Nagy János, Pap István, öreg Kisfali János, Ökördi József, Nagy József, Sós János.

Az ácsmunkát Ocsodál József szigetvári ácsmester vállalta 650 forintért. Egyház kötelezte magát, hogy az ácsmunkákhoz kifaragott fákat ad. S ha valaki felmegy a templom padlására, megbámulhatja azt a pompás munkát, amit azok a régi faragó emberek végeztek.

Ácsmester kötelessége volt, a régi torony, régi tető és karzat lebontásán kívül az egész tetőszerkezet elkészítése s a bádogtető alá deszkázás s a toronyfák felrakása.

„1870 május 23-án a Járásbeli T. Szolga Biró Ur, az építő mester Ocsodál Ur az Iványi Lelekész T. Kimiti László és Bogdásai T. Horváth József Urak s Dr. Foki helyettes lelkész Szász János Ur s mások többen megjelenének, a *templom kő alapja*, mielőtt a helybeli lelkész T. Békássy József a kiásott alaphely előtt buzgó imát, T. Szász János Ur pedig ide illő beszédet tartott, T. Szolga Biró Fodor Géza Ur által letéetett.“

Építkezési felügyelőkül a bogdásai és iványii lelkészeket jelölte ki az esperes, az ünnepség után érkezett levelében.

Ezzel azután nagy lendülettel megindult a munka. Építkezési napszámokat, fuvarokat az egyház tagjai vállalták. Sokszor kellett megfordulni a kocsiknak míg az ötszázezer téglát behordták! Homokra nem nagyon volt szükség. Találhattak eleget a közelben, meg a templom fundamentumának kiásott gödörből is. Reggel öt órakor és délután egy órakor megszólalt a kisebbik harang s a kákicsi, a bogdásai, meg a városi utcából özönlött a nép, fiatal és öreg, férfi és nő s vig munkával folyt a templomépítés.

Mária-Ráthból október 4-én a Dráván megérkezett fenyőfaanyagot a piacon hordták össze, hogy majd a következő esztendőben felrakják az addig elkészítendő falakra.

Nagy segítséget jentett ugy lelkipásztornak, mint presbiteriumnak minden munkában, Fazekas István községi perceptor, jó módú „speculáns“ (ma vállalkozónak mondanák), aki papnak volt a fia — ahogy róla testvérenek Békássy József ír. Egyaránt kiveszi részét a munkából és adakozásból. Bármire van szükség legelsősorban lehet rá számítani. Ő kezeli a templomra begyűlt pénzeket s hogy a templomhoz szükséges gerendák is a legmegfelelőbbek legyenek, felajánlja, hogy az általa kitermelésre megvett gesnyei erdőből válasszák ki a legmegfelelőbb fákat s azokat méltányos becsáron átadja az egyháznak.

A templomépítési kiadások folyton gyarapodnak. Kézpénze pedig nincs az egyháznak. Ezért kénytelen, addig is míg pénzhez jut, rövid időre az egyházmegyei pénztárból kölcsönt kérni. Sámodról kap az egyház 3000 forint kölcsönt. A kamatfizetés ügyét a gyülekezeti áldozatkészség ismét hamar elintézi. Fazekas István által kitermelt fából elvállalják 240 ölnök a Drávához való fuvarozását, ölnként 1 frt.-ért s már összejött az egyévi kamat.

Lankadatlan erővel folyik közben az építkezés. Őszre kész a 8 öles falazat toldás. A régi templom maradt eddig régi mi-voltában.

Ez évi falazáshoz elfogyott több mint 200 ezer téglá. Még sok téglára volt szükség s ezért megfogadják Német János iványii téglás mestert, hogy vessen ki és égessen ki 220 ezer téglát. Gondoskodtak a tégláégetéshez szükséges fáról is. A nyárasí erdőben levő fából 220—230 ölet vágattak fel párszámra,

Közben egy kis hiba is belecsúszott a számításba. Az iványiból megfogadott, Német János téglavető az előlegül adott 50 forinttal megszökött. Ujból megfogadták hát az uradalmi téglás mestert, Lakatos Ferencet s adtak neki 100 forint előleget.

A téglát táborban égették s a tégláégetés körül is nagyon sokan szorgalmaskodtak az összerakás és kirakás alkalmából.

A következő 1871-ik évben április közepén elkezdtek a tető lebontását, a régi templomról. Junius 10-re már berakták az új tetőt s megkapták az ácsok az áldomást is. A nyár végére rárakták már az új tetőre a Troppauból hozatott cinklemezeket is. Szeptember 17-én feltették a toronygombot s az ácsmester számára megvásárolták az üveget és poharat, hogy a toronygombnál ihasson áldomást s onnan lehajított pohár és üveg jelentse a munka elkészültét.

A husvétii ünnepek után már nem tartottak régi templomban istentiszteletet a tető lebontása miatt.

Mig fedél alá nem került az új templom, ez idő alatt a parókia udvarán volt az istentisztelet. „Nem lévén templomunk, csak leveles szín alatt“, mint írta Békássy József testvérének. „Most fedél alatt, de bolthajtás nélküli új templomba vonultunk be, hol sem ablak, sem ajtó. — Itt kell szónoklatokat tartanom. Egy hónap olta ki győztem, tsak kétszer kaptam náthát és egyszer köhögést.“

Nagy szerencséjének tartotta, hogy csurgói diák korában volt egy tanára, aki nem engedte meg diákjainak, még nagy hidegben sem, hogy sapkát vagy kalapot tegyenek fejükre. Így aztán sokkal könnyebben bírta ellátni a huzatos, hideg, ajtó és ablak nélküli templomban is a szolgálatot.

Mig a munka szépen haladt minden műves keze alatt, nagyon sok gondot okozott felelőseknek az anyagi helyzet. De Isten ekkor is rendelt segítséget.

A dobinaai erdő eladásra került. Az erdő eladási ára mintegy 8000 forint volt. Az eladási árból minden fertály után 50 forint járt az erdőjoggal rendelkezők számára. A gyülekezet felajánlotta, hogy a templomépitési terhek csökkentésére minden egyes lélek után 10—10 forintot fizetnek be. Ezt a lelkenkénti 10 forintot mindenki fizette, akár volt birtoka, akár nem. Lélekszám ebben az időben 700 kereken, 137 családban. Volt olyan gazda, mint például Gajdon János, vagy Vass Ádám, aki 12—12 családtag után 120—120 forintot fizetett be. 11 családtag után öreg Pap Dávid, 10 után özv. Martin Andrásné és ifj. Nagy András, 9 családtag után Göndör Dávid, Ökördi József, Bentze Mihál János, 8 családtag után Fija Dávid, Ökördi Samu, Geri Sámuel, Simond János, Nagy István, Pap Dániel, Fija József családja fizetett templomépitési felajánlást.

Ezek a családok egyrészt megkapták a befizetendő összeget az erdő eladási árából, de ott találjuk a felajánlást befizetők között pld. *Varga József béres* nevét is, aki a maga szegénységéből, a reá eső s számára minden bizonnyal igen nagy összeget jelentő 30 forintot a legelsők között fizette ki.

A felajánlás értékelésénél, bár a felajánlási összeget birtokosok jórészt megkapták erdőeladásból, semmiképpen sem szabad elfelejtenünk, hogy ez az esztendő igen terméketlen, nagy szárazsággal sujtott esztendő volt. Nagy volt a szükség, mindennek magasra ugrott az ára. S itt ahol jó esztendőben is alig volt s ma is alig elegendő a föld termése a legszükségesebbekre, még a legjobb módú családokban is igen nagy szükség lett volna az erdőpénzre. Valósággal a szájuktól vonták meg a templomépítő református elődök a falatot, amikor felajánlották az erdő eladásából részükre jutó pénzt.

Ez év végére a külső falazat teljesen megépült s a torony magasítását is befejezték. Ez esztendőben rakták fel a tetőzetet és rá a bádogozást. A hatalmas bolthajtások elkészítése azonban — a belső berendezés elkészítésével együtt — a következő esztendőre maradt.

A tél a következő évi feladatokra való elkészülés ideje volt. Presbiterium, hogy semmiben fentakadás ne álljon be kötelelezi kőműves mestert, hogy szeptember végéig készítsen el minden kőműves munkát. Az asztalos mesterek: Hentsel és Rubi szintén munkához látnak a szerződés megkötése után. A padokhoz s egyebekhez szükséges deszkákat jegyzék szerint átveszik, kőfaragványok és ajtószárnyak ügyében két presbiter Pécsre megy a kőfaragóhoz Giannonéhoz, hogy 400 drb. márványkövet rendeljen. Kindl Károly pécsi órással egyességet kötnek a toronyóra egészen újjá alakítására, egyben pedig érdeklődnek Angszter József, orgona készítőnél, ki „Pétsen szép hangú orgonát készített“, hogy mennyibe kerülne az orgona elkészítése? Minthogy pedig orgonaszó nélkül már el sem tudják az istentiszteletet képzelni, megkérdik esperestől, hogy a Hidvégről oda rendelt Barta Rudolf tud-e orgonálni? S csak az esperes igenlő válasza után fogadják el tanítónak.

Az építési költségek mind nagyobb összeget tesznek ki. Hiába nyilvánul meg a gyülekezet adakozási készsége újból és újból. Bader vagy Bentze Juliánna végrendeletileg 60 forintot hagy egyháza. Szabó János római katolikus 50 forintot ad. Valaki a perselybe aranyat dob bele. Óra táblára 57, úrvacsorai kehelyre 117 család 61 forintot ad. Az állam 500, gr. Draskovicsné Batthyányi Erzsí 200 forintot juttat a templomépítés költségeire.

Pénzre mind jobban szükség van s épen ezért az esztendő közepe táján megindítják a kölcsönfelvételi tárgyalásokat a pécsi

takarékpénztárral. Hétezer forintra van szüksége egyháznak, hogy az iparosokat teljesen kifizethesse s egyéb tartozásait is rendezhesse. A takaréki kölcsönt megkapja egyház 8 %-os évi kamatra s évi 500 forintos törlesztési kötelezettséggel. A kölcsönért jótállók ingatlanaira kebelezik a kölcsönt. Jótállók a következők: Fazekas István, ifj. Nagy Dávid, Vass Ádám, Ökördi József, Berta István, Sós Dani Miklós, Göndör János Sámuel, Sós József, ifj. Nagy István és ifj. Nagy János, Kovács Dávid, Bencze Istók József, Geri István, Farkas Péter, Kisfali Dávid és Kisfali Sámuel, Kisfali Péter, ifj. Fija József, Aranyossi Sára és Balázs József valamint Balázs Józsefné született Aranyossi Zsuzsánna, Kisfali Ferenc, Varga István, Darányi József, ifj. Pap István, Pap Dani József, Sós János, Zsigmond János és neje Zsigmond Jánosné szül. Balázs Sára, öreg Kisfali József, Varga Péter és neje szül. Kisfali Anna, Kisfali József sellyei lakosok. Egyiknek több, másiknak kevesebb a vagyona, de tehermentes mind s igaz szívvél, nemes áldozatkészséggel áldoznak ez alkalommal is egyházuk céljára. A kölcsön törlesztésére elvállalják egyháztagok, hogy az összes községi előfogatot az egyház tagjai látják el s a megkeresett általányösszeget egyháznak adják.

Ezenkívül a gyülekezet tagjai a kamat és törlesztés teljesítésére lelkenként 1 frt. 28 kr. megfizetésére kötelezik magukat, mely összeget, — „három egyházi értelmes egyén szed be pontosan és vezet róla lajstromot.“

Bár ezelőtti esztendőben is nagyon szép példáját adta a gyülekezet hűségének és áldozatkészségének, — hiszen áldoztak pénzükből, még többet idejükből, — de a következő évtizedek önfeláldozó küzdelemről és felemelően nemes verejtékezésről tesznek bizonyosságot.

Ellátják az előbb már jelzett előfogatot. Fuvaroznak fát, bűzát, követ, aratnak nem ritkán 200 kat. hold földet, kaszálnak rétet. Vállalnak minden munkát. Sok téglából, de még több verejtékből és szivből fakadó imádságból, igaz buzgóságból született meg a sellyei református templom s ha most a halál népének is mondják ezt a gyülekezetet, nem fog elveszni, mert az a lélek, mely önfeláldozóan tudott nagy dolgokért nagyot cselekedni, ma sem pusztult ki s Istennek kegyelméből meg fogja tartani ezt a, kétségtelenül a halál sötét völgyének szélén botorkáló népet.

1873-ban már készen áll a templom. A nyár folyamán elkészül az orgona is s az orgonát nyomó három gyerek egy forintért még vásárfiát is kap az orgona hangjának szépségeért lelkesülöktől. S mivel akadt olyan „muzsikális“ hajlandóságú ifjú is, aki örömmel vállalta, sőt talán kiharcolta magának a fűjtatóságot, ez az ifjú egy sapkát kapott ajándékba.

orintban állapíthatjuk meg. Az építkezési kiadásoknak rendszerint kisebb részét szokta kitenni a téglára. Ha a felhasznált 520 ezer darab téglára árát vesszük, a mai értékben, az 25 ezer pengőt tenne ki s ha ehhez arányítunk minden más kiadást, úgy hiszem nem értekelem magasra a templomépítés költségét, ha azt 130—150 ezer pengőre teszem.

E számítgatást csak összehasonlítás képen s annak kiemeléseért teszem, hogy annál inkább kitűnjék milyen hatalmas teljesítmény volt attól a hétszáz lelkes gyülekezettől a 16 m széles és 32 m. hosszú nagy boltíves templom megépítése.

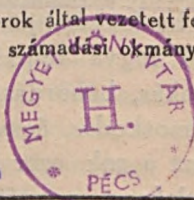
De alig fizették ki az adósság utolsó részleteit máris új feladatok előtt állott a gyülekezet. Iskolát akart építeni. Majd pedig mivel a templom oldalfalai a hatalmas boltívek nagy nyomása következtében kihajlottak, foglalkozni kellett mérnöki tanács alapján azzal a gondolattal, hogy a templom belső részében 5 összekötő huzalt, a külső részén pedig támasztó pilléreket kell építeni. A presbiterium, mivel a műszaki vélemény nem látott közvetlen veszélyt s az indítványozott biztosító intézkedések elcsufították volna a templomot, nem készíttette el azokat. S helyesen tette, mert a templom falai, jóllehet szemmel látható kihajlásuk, ma is állanak.

Majd a templomtetőt kellett egészen újból bádoggal fedni. 1892-ben a régi, téglából készült, kistornyok helyébe elkészült, két előbbinél sokkal nagyobb, faszervezetű, bádoggal fedett torony s 1901-ben kegyes adományokból újjáépült a 110 m. hosszú 3—4 méter magas átlagban 1 m. vastag templomkerítés.

A hivek áldozatos egyházszeretetéből Istennek segedelmével így készült el a messze látszó, három tornyú sellyei református templom. Az anyagi áldozaton kívül az építők nem sajnálták a testi munkát, hosszú évek fáradságát sem. S most ott áll a templom, mint áldott figyelmeztetés az ősök hűségére és áldozatára s mindenkor emlékeztető a kicsinyeket nagy ügyeikben kegyelmesen segítő és megerősítő Örökkévalóra.

A dolgozat adatait az egyes lelképásztorok által vezetett feljegyzések könyvéből, a presbiteri gyűlési jegyzőkönyvekből, számadási okmányokból s pénztárkönyvekből vettem.

153316

Készült a könyvnyomtatás ötszázadik évében,
Kongorác János könyvnyomdájában Törökszentmiklóson. — Telefon: 21.

Kiadásért felelős: Dr. vitéz Marton József.

